

08.11.2021

Asia/20

§ 815

V 24.11.2021, Valtuutettu Tuomas Rantasen aloite asukastalojen kehittämiseksi – pilotteina Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäen uusi asukastalo

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Tuomas Rantasen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Titta Reunanen, vuorovaikutuspäällikkö, puhelin: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi
Veli-Matti Hurtig, Vuorovaikutussuunnittelija, puhelin: 040 5749710
veli-matti.hurtig(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 21.04.2021 Rantanen Tuomas Aloite asukastalojen kehittämiseksi – pilotteina Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäen uusi asukastalo

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Tuomas Rantanen ja 21 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupunki laatii sekä kaupungin omia, että järjestöjen asukastaloja koskevan kehitysohjelman, jossa selvitetään, miten niiden toimintaa voitaisiin vahvistaa yhdistämällä erilaisia kaupungin omia ja järjestöjen tuottamia toimintoja ja jopa yksityisten tahojen tuottamia palveluita. Samalla siinä arvioitaisiin, miten asukastalot ovat saavutettavissa eri kaupunginosissa ja onko tässä korjattavia aukkoja.

Aloitteessa todetaan, että kehitysohjelmassa on tarkoituksenmukaista selvittää, kannattaisiko kaupungin osallisuus ja neuvonta -yksikköön

ja/tai jollekin toimialalle nimetä vastuuvirkamies organisoimaan tällaista poikkihallinnollista yhteistyötä ja kaupungin oman toiminnan ylittävää viiteryhmien välistä yhteydenpitoa. Aloitteessa esitetään myös, että tällaisen uuden kehitystyön pilottihankkeiksi nostettaisiin Asukastalo Ankurin akuutin vuokralaisongelman ratkaisu sekä Pitäjänmäelle ehdotetun uuden asukastalon perustaminen.

Aloitteessa todetaan, että sen tarkoituksena on luoda asukastaloille uusia toimintamalleja, jossa synergian kautta tilankäyttöön saadaan uutta tehokkuutta. Näin jo olemassa olevilla resursseilla saadaan enemmän yhteisiä tiloja ja palveluita asukkaille.

Asukastilat Helsingissä

Helsingissä on pääsääntöisesti asukaskäytössä olevia tiloja noin 50. Lisäksi on joukko muita tiloja, joita asukkaat käyttävät kokoontumiseen, mutta joiden pääsääntöinen tarkoitus ei ole asukastilana toimiminen. Näitä tiloja hyödynnetään erityisesti kaupunginosissa, joissa ei ole omia asukastaloja/-tiloja.

Pääsääntöiset asukastilat voidaan hallintamuodon perusteella jakaa kolmeen luokkaan: kaupungin omistamat ja ylläpitämät asukastalot, taloyhtiöiden yhteisomistamat tai käyttöönsä vuokraamat tilat, sekä yleishyödyllisten toimijoiden omistamat tai käyttöönsä vuokraamat tilat.

Järjestövetoisissa asukastiloissa kerätään usein osallistumismaksuja ja materiaalikuluja toiminnan kattamiseksi. Niin sanotuilla kylmäasemilla toiminnan järjestäminen perustuu alueen asukkaiden omaehtoiseen toimintaan.

Kaupungin ylläpitämät tilat

Sosiaali- ja terveystoimiala vastaa yhdeksän asukastalon toiminnasta. Asukastalot sijaitsevat Etelä-, Pohjois- ja Itä-Helsingissä. Länsi-Helsingin asukastalolle ollaan etsimässä soveltuvia, saavutettavia ja esteettämiä tiloja. Kaupungin ylläpitämien asukastalojen toiminta painottuu kaupungin ja varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan.

Asukastalojen toiminnan tavoitteena on lisätä kaupunkilaisten osallisuutta ja hyvinvointia. Strategisina tavoitteina on muun muassa tavoittaa eri-ikäisiä ja -taustaisia kävijäryhmiä, vahvistaa julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ja tukea haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä (muun muassa kasvomaskien jako asukkaille, digituki ja hävikkiruoan jakaminen tai hävikkiruokailun järjestäminen) sekä mahdollistaa helsinkiläisten osallistumismahdollisuuksia ja -muotoja. Asukastalot toimivat kaupunkilaisten yhteisinä olohuoneina sekä tapahtuma- ja har-

rastuspaikkoina. Asukastaloihin jalkautuu työntekijöitä ja asiantuntijoita eri palveluista, kuten yhdyskuntatyöstä ja aikuissosiaalityöstä sekä seurakunnista. Asukastalotoiminnan nähdään vahvistavan hyvinvointia vähentämällä yksinäisyyttä, tuomalla rytmiä ja mielekästä tekemistä arkeen sekä avaamalla mahdollisuuksia toimia oman asuinalueensa ja luonnon hyväksi.

Sosiaali- ja terveystoimialan ylläpitämät asukastalot toimivat matalan kynnyksen periaatteella ja aktivoivat eri asuinalueiden asukkaita osallistumaan yhteiseen päivä- ja retkitoimintaan. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä asukkaiden, vapaaehtoisten ja muiden toimijoiden kanssa turvallisen tilan periaatteiden mukaisesti. Tilat ovat päihteettömiä ja savuttomia. Toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta sekä pääsääntöisesti maksutonta.

Iltaisin ja viikonloppuisin asukastalojen tilat ovat vuokratyössä yleishyödyllisille toimijoille esim. kuorotoiminnat, liikuntaryhmät, harrasterhot ja vertaistukiryhmät. Myös asukkailla on mahdollisuus vuokrata edulliseen hintaan asukastalojen tiloja esimerkiksi omiin juhliinsa.

Hyvinvointialueratkaisun ollessa ajankohtainen, on selvitetty kaupunkivetoisen asukastalotoiminnan asemoitumisesta joko edelleen sosiaali- ja terveystoimialalle, kuten nykyisin, tai kaupungin toiselle toimialalle, kuten kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluihin.

Yhteisöjen ylläpitämät tilat

Järjestöjen ylläpitämiä asukastiloja on 23 ja taloyhtiöiden yhteisömistamia tiloja on 17. Lisäksi asukastoiminnassa voidaan hyödyntää kaupungin tiloja kuten kouluja, kirjastoja, kulttuurikeskuksia, nuorisotiloja, leikkipuistoja ja seniorikeskuksia. Yleishyödyllisten toimijoiden omistamat tai vuokraamat tilat ovat pääasiassa kaupunginosatoimintaan keskittyvien tai tilan ympärille perustettujen yhdistysten pyörittämiä. Joukossa on kuitenkin myös osuuskunta ja konserni -mallista toimintaa.

Taloyhtiöiden yhteisömistamat ja ylläpitämät asukastalot ovat usein jo kaavoitusvaiheessa suunniteltuja tiloja, jotka joukko alueen taloyhtiöitä omistaa parkki- tai palveluyhtiön kautta. Kaavoituksen ulkopuolelta tulleet tilat ovat pienemmän joukon taloyhtiöitä hallussa ja yhteisesti perustamia yhtiöiden tyhjiin tiloihin. Talojen käytännön toimintaa pyörittää joko sitä varten perustettu yhdistys, vapaaehtoisista koostuva hallintaryhmä tai isännöintitoimisto.

Hallintamuodosta riippumatta asukastiloja yhdistäviä piirteitä ovat vahva alueellinen ja yhteisöllinen suuntautuminen, maksuttomat ja kaikille avoimet tapahtumat, matalan kynnyksen harrastustoiminta, kokoustilat ja halpojen tilojen tarjoaminen yksityistilaisuuksiin. Kokonaisuudessaan

tilojen mahdollistama toiminta on hyvin monipuolista, joskin yksittäisten tilojen välillä on suurta vaihtelua riippuen koosta, varustelutasosta, hallintamallista, koordinoitiresursseista ja tiloja pyörittävän toimijan linjauksista kohderyhmän ja avoimuuden osalta. Vain omistajille toimintansa rajoittaneiden tilojen ohella, alueellisesti suuntautuneiden tilojen kohderyhmänä ovat tyypillisesti kaikki asukkaat ja paikallistoimijat.

Kaupungin yhdeksän asukastalon kokemusten perusteella on havaittu, että järjestöjen mahdollisuus sitoutua asukastalojen toimintaan vaihtelee erityisesti sen perusteella, onko heidän toiminnassaan palkattua vakituista ammattilista henkilökuntaa vai ainoastaan vapaaehtoisia. Järjestöavustuksella voitaisiin edistää nykyistä vahvemmin järjestöjen halukkuutta tehdä yhteistyötä myös kaupunkivetoisten asukastalojen kanssa.

Asukkaiden ja yhteisöjen toiminnan kannalta ei ole useinkaan merkityksellistä tilasta vastaava taustaorganisaatio vaan tilan saatavuus, soveltuminen monipuoliseen toimintaan ja tilan joustava käyttö ja varaaaminen. Kokemukset Helsingin monimuotoisesta asukastaloverkostosta osoittavat, että hallintomallista riippumatta, voidaan tuottaa laadukasta ja monipuolista, eri väestöryhmien tarpeet huomioon ottavaa toimintaa. Hallintomallista riippumatta helsinkiläiset asukastalot ovat olleet valtaosin kaikille kaupunkilaisille avoimia. Lisäksi helsinkiläisten asukastalojen toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan pääosin yhteistyössä niin kaupungin kuin alueen eri toimijoiden kesken.

Kaupungin tilojen asukaskäyttö

Asukasosallisuus ja avoin kansalaistoiminta ei tarvitse aina pysyviä toimitiloja ja avustusmäärärahaa on usein tarkoituksenmukaista suunnata toimintaan kiinteiden kulujen asemasta. Sekä kaupungin, että yhteisöjen ylläpitämien tilojen yhteiskäytön lisäämisen voidaan arvioida vähentävän kiinteitä tilakuluja ja vapauttavan resursseja asukastoiminnan muihin kuluihin.

Kaupungin tilojen avaaminen ja asukaskäytön mahdollistaminen on ollut osa kaupungin osallisuusmallia ja hallintosääntöön kirjattuja kaupungin osallisuuden osa-alueita. Strategiakauden 2017–2021 arviointi Helsingin kaupungin osallisuustyöstä -raportissa todetaan, että asukkaiden omaehtoisen toiminnan mahdollistamisessa kaupungin tilojen avaaminen asukaskäyttöön on keskeisessä roolissa. Tasavertaisten mahdollisuuksien luomiseksi kaupunki on pyrkinyt varmistamaan, että sen tiloja on helppoa ja turvallista käyttää koulutus-, kansalais- ja kulttuuritoimintaan. Julkisten alueiden ja tyhjien tilojen tilapäistä käyttöä on helpotettu ja kaupunki on pyrkinyt edistämään myös vajaakäytössä olevien muiden kuin kaupungin omistuksessa olevien tilojen käyttöä.

Kaupunginhallitus päätti 20.8.2018 § 505 kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteet, joiden mukaan kaupungin tilojen asukaskäytön pohjana olevat arvot ovat asukaslähtöisyys, ekologisuus, oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus, taloudellisuus, turvallisuus, osallisuus ja osallistuminen sekä yrittäjämönteisyys. Kaupungin omistamien tilojen asukaskäytön tulee olla edellä mainittujen arvojen mukaista ja tilojen käyttöä edistetään edellä mainittujen arvojen pohjalta ja tilojen tarjoamisessa asukaskäyttöön noudatetaan tasapuolisuutta ja avoimuutta.

Päättyessään kaupungin tilojen asukaskäytön periaatteista kaupunginhallitus samalla kehotti kaupunkiympäristön toimialaa ottamaan huomioon asukaskäytön mahdollistaminen soveltuvien osin kaikissa uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa sekä muita toimialoja huolehtimaan hallinnoimiensa asukaskäyttöön soveltuvien tilojen lisäämisestä sähköiseen varausjärjestelmään (varaamo.hel.fi).

Periaatteiden pääsääntö on, että tilat ovat varsinaisen käyttöajan ulkopuolella kansalaisyhteiskunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden käytettävissä. Tilojen asukaskäytön mahdollistaminen on myös huomioitu kaupungin kiinteistöpoliittisessa ohjelmassa (KH 24.6.2019 § 485). Kaupungin digitalisaatio-ohjelman 2019–2021 yhtenä hankkeena on, että kaupunki uudistaa kaupungin tilojen varaamiseen ja luovuttamiseen liittyvää digitaalista kokonaisuutta. Lisäksi vuonna 2020 käynnistettiin tilavaraukokonaisuuden hallintamallin kehittämistyö, johon sisältyy ehdotuksen tekeminen tilavaraukokonaisuuden johtamisrakenteesta ja omistajuudesta kaupunkiorganisaatiossa. Kaupunkiyhteisen tilavarauksipalvelun kehittämishankkeen tarkoituksena on tehostaa julkisten tilojen käyttöä, parantaa saavutettavuutta sekä alentaa tilojen käyttöön liittyviä kustannuksia yhtenäistämällä kaupungin tilavarauksikäytäntöjä. Kehittämisen päätavoitteena on tehdä varaamisesta helppoa ja mukavaa kaupunkilaisille sekä prosessista sujuvaa kaupungin työntekijöille ja tilan hallinnoijille.

Kaupungin tilojen yhteiskäytön edistäminen on huomioitu myös Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025. Kaupunkistrategiassa todetaan, että tuetaan vapaata kansalais- ja järjestötoimintaa mahdollistamalla niille maksuttomien tai edullisten tilojen käyttö ympäri kaupunkia. Lisäksi tilojen monipuoliseen, avoimeen ja tehokkaaseen käyttöön viitataan myös lähikirjastojen alueellisen verkon turvaamista sekä liikuntapaikkarakentamisen lisäämistä koskevien strategiakirjausten yhteydessä.

Ankkurin ja Pitäjänmäen tilat

Aloitteessa on nostettu esille Asukastalo Ankkurin tila (Paasivaarankatu 6), jossa on yhdistykselle vuokrattu tilaa 485 m². Rakennuksen omistaa

Helsingin kaupunki. Tiloissa on aiemmin toiminut nuorisotoimi. Tällä hetkellä rakennuksessa on tyhjänä 385 m² tilojen käyttörajoituksista johtuen. Asukastaloyhdistys Ankkuri aloitti toimintansa tiloissa vuonna 1998 ja asukastalotoiminta on jatkunut siitä asti keskeyttämättä pienin muutoksin tähän päivään asti. Vuonna 2020 aikana talon ylläpito siirtyi kokonaan yhdistykselle, kun nuorisotalotoiminta lakkautettiin tiloissa. Tilan ylläpitokustannukset siirtyivät kokonaisuudessaan yhdistyksen vastattavaksi. Asukastaloyhdistys Ankkurilta saadun tiedon mukaan, kaupunki on vuokrannut tilat yhdistykselle poikkeuksellisen edulliseen neliöhintaan huomioiden tilan nykyinen kunto ja käyttörajoitukset.

Asukastalo Ankkuri on ollut kaupunginhallituksen asukasosallisuuden avustusten piirissä vuodesta 2017. Kaupunginhallitus myönsi (11.1.2021 § 33) Ankkurin toimintaan 60 900 euroa. Päätöksessä huomioitiin kaupungin nuorisotalon muutosta johtunut asukastalon tilakustannusten nousu 20 000 euroa. Samalla kaupunginhallitus päätti, että vuoden 2021 aikana tulee selvittää miten tilan hallinta ja mahdollinen toiminnallinen yhteistyö kaupungin kanssa voidaan järjestää pysyväle pohjalle. Kaupunginkanslian viestintäosaston osallisuus ja neuvonta - yksikön valmisteleva selvitys raportoidaan kaupunginhallitukselle joulukuussa asukasosallisuuden avustuspäätösesityksen 2022 yhteydessä.

Toisena kohteena on aloitteessa mainittu Kaksoisvahtituvan rakennus, joka kuuluu Pitäjänmäen asemanalueen suojeltuun rakennusryhmään. Maa-alue ja rakennukset ovat pääosin Spoki Oy:n omistuksessa. Kaksoisvahtituvan rakennuksen kerrosala 130 m² ja asuinhuoneistoala 90 m². Puurakenteinen rakennus on valmistunut 1900-luvun alussa ja vaatii kunnostusta. Alueella on vireillä asemakaavan muutosehdotus, jossa on osoitettu asuntokerrosalaa yhteensä noin 23 000 k-m². Kaksoisvahtituvan rakennukselle muodostetaan kaavamuutoksessa oma tontti. Se on merkitty kuulumaan asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialueeseen (AL/s), joka on kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti tai puistohistoriallisesti arvokas. Tontille saa sijoittaa monitoimikäyttötiloja ym. rakennuksien suojelutavoitteita tukevaa toimintaa.

Asukastalotoiminnassa tarvitaan terveet ja toimivat tilat. Asukastaloille tulevat eri-ikäiset asukkaat viihtymään ja viettämään säännöllisesti aikaa päivittäin. Toiminta asettaa tiloille erityisvaatimuksia esimerkiksi keittiö- ja olohuonetoiminnan sekä yksilöllisen digiohjauksen mahdollistamiseksi. Henkilökunnalle tulee voida osoittaa toimivat taustatilat. Tilojen tulee olla esteettömät, alueellisesti saavutettavat sekä riittävän suuret erilaisten toiminnallisten ryhmien toteuttamiseksi. Lisäksi tiloissa tulee olla hyvät ja varmat tietoliikenneyhteydet.

Asukastaloja ja muita asukaskäytön mahdollistavia tiloja tulee tarkastella ja kehittää yksittäisten tilahankkeiden sijaan isompana kokonaisuutena eri alueiden ja väestöryhmien yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Kaupungin ollessa mukana hankkimassa tiloja asukkaiden ja järjestöjen käyttöön on syytä tarkastella vaihtoehtoisia ratkaisuja toteuttaa tarve ja vertailla näiden sopivuutta asukaskäyttöön tilojen saavutettavuuden, esteettömyyden, toiminnallisuuden ja taloudellisuuden näkökulmista. Tilaratkaisun arvioinnin yhteydessä on myös selvitettävä tiloja operoivan toimijan riskit ja avustustarve sisältäen toiminnan palkoista ja tiloista aiheutuvat kustannukset. Lisäksi kokonaisuutta tulee tarkastella palveluverkonäkökulmasta siten, että eri puolilla kaupunkia on tasapuolisen riittävästi tarjolla asukastoimintaan soveltuvia tiloja tilan omistajaorganisaatiosta riippumatta. Ensisijaisesti tulee hyödyntää kaupungin omia tiloja, sillä palvelutilaverkosto on varsin kattava ja tasapuolinen.

Asukastalotoiminnan tuki ja koordinaatio

Kaupunki tukee asukastalotoimintaa tarjoamalla tai vuokraamalla tiloja niitä varten sekä myöntämällä avustuksia tilakustannuksiin, toimintaan ja tapahtumien järjestämiseen. Lisäksi kaupungin stadiluotsit ja yhdyskuntatyöntekijät muun muassa neuvovat sopivien avustuskanavien löytämisessä sekä tukevat tarvittaessa yhteisöjä löytämään alueelta sopivia tyhjiä tiloja sekä kumppaneita toiminnan järjestämiseksi. Yhteisöjen ylläpitämien omien uusien tilojen toiminnan käynnistäminen ja toiminnan operatiivinen järjestäminen perustuvat yhteisöjen ja alueen asukkaiden omaehtoiseen toimintaan. Kaupungin työntekijät eivät ota toimijoiden tasapuolisen kohtelun ja toimivaltakysymysten vuoksi tehtävikseen vastuuta yksittäisten asukaslähtöisten tilahankkeiden organisoinnista.

Yhteisöjen ylläpitämien asukastalojen yleinen avustaminen on keskitetty kaupunginhallituksen asukasosallisuuden avustuskokonaisuuteen vuodesta 2017 alkaen. Kaupungin lautakunnat ja toimialat myöntävät edelleen avustuksia asukastaloilla järjestettävään lautakuntien omaan substanssiin liittyvän ja täydentävän toiminnan tukemiseen. Kaupungin avustusvalmistelijat tekevät yhteistyötä.

Asukasosallisuuden avustuksissa on kaksi avustuslajia. Asukasosallisuuden yleisavustus on tarkoitettu muiden kuin kaupungin ylläpitämien asukastilojen ylläpitämiseen ja toiminnan koordinointiin. Avustusta voidaan myöntää muun muassa tilavuokriin, tilan ja alueen asukastoimintaa koordinoivan ja kehittävän henkilöstön palkkaukseen sekä tilojen välttämättömiin irtaimistohankintoihin.

Asukazosallisuuden toiminta-avustus on tarkoitettu asukazosallisuutta parantavien rakenteiden ja menetelmien kehittämiseen. Avustus voi kohdentua muun muassa alueellisten yhteistyö- ja vaikuttamisrakenteiden koordinointiin ja kehittämiseen, yhteisöllisesti ja osallistavin menetelmin tuotetun alueellisen tiedonkulun parantamiseen ja alueellista osallistumista ja vaikuttamista parantavien menetelmien ja mallien kehittämiseen ja kokeiluun.

Lisäksi tukea voi saada asukazosallisuuden pienavustuksista, joka on tarkoitettu asukazosallisuusavustusten kriteerien mukaisten alkavien tai kertaluonteisten hankkeiden toteuttamiseen, jotka ovat enintään 3000 euroa. Kaupunginkanslian viestintäosaston osallisuus ja neuvonta -yksikkö on valmisteluvastuussa kaikissa asukazosallisuuden avustuslajeissa ja ne valmistellaan vuosittain kaupunginhallituksen päätettäväksi. Asukazosallisuuden avustuskriteerit on laadittu yhteistyössä asukastalotoimintaa ylläpitävien yhteisöjen kanssa. Kaupunginkanslian viestintäosaston osallisuus ja neuvonta -yksikön tehtäviin kuuluu myös kaupunkiyhteisen poikkihallinnollisen yhteistyön ja toiminnan edistäminen ja koordinaatio.

Asukazosallisuuden avustuksia myönnetään Helsingin kaupungin strategian mukaiseen ja kaupungin toimintaa täydentävään, yleishyödylliseen, avoimeen ja pääsääntöisesti maksuttomaan, innovatiiviseen ja monipuolisesti eri väestöryhmille suunnattuun toimintaan. Avustettavan toiminnan tavoitteena tulee olla asukkaiden osallistumisen, vaikutusmahdollisuuksien, yhteisöllisyyden, alueen viihtyisyyden ja vetovoiman parantaminen.

Avustusten hakijoina voivat olla rekisteröidyt yhteisöt, kuten asukas- sekä kaupunginosayhdistykset, muut yhdistykset, säätiöt, osuuskunnat, sosiaaliset yritykset, asukastaloja hallinnoivat pysäköintiyhtiöt ja muut yritykset, sikäli kun avustettava toiminta on yleishyödyllistä ja kohdistuu Helsingin kaupungin asukkaisiin. Yritysmuotoisiin hakijoihin sovelletaan kaupungin yleisiä ohjeita. Asukazosallisuuden pienavustuksia voivat hakea myös rekisteröitymättömät toimijat kuten kaupunginosaliikkeet ja erilaiset toimintaryhmät.

Toiminnan tulee edistää yhteistyötä alueen eri toimijoiden kanssa. Tavoitteena on alueellinen tasapaino ja tarveperustainen harkinta. Tukea voidaan priorisoida alueille, joissa toimintaa on ennestään vähemmän tai joiden katsotaan siitä eniten hyötyvän. Hakijalla tulee olla toimintaa varten muitakin resursseja, jotka voivat koostua varainhankinnasta, jäsenmaksuista, tiloista tai niiden edelleen vuokraamisesta saaduista tuloista, vapaaehtoistyöstä sekä muista avustuksista. Hakijalta edellytetään toiminnan tulosten ja hyötyjen näkyväksi tekemistä ja niistä raportointia.

Vuodelle 2021 kaupunginhallitus päätti 14.12.2020 § 867 myöntää asukasosallisuuden avustuksia 1 096 000 euroa. Pääosa avustuserästä kohdentuu asukastilatoiminnan vuokra- ja palkkakustannuksiin. Avustuserästä 477 500 euroa kohdentuu asukastilojen vuokriin ja ylläpitoon. Avustuksilla tuetaan 23 asukastaloa ja -tilaa vuokra- ja ylläpitokustannusten kattamisessa. Palkka-avustuksia esitettiin yhteensä 507 500 euroa, mihin sisältyy sekä asukastalojen työntekijöiden, että asukasosallisuuskoordinaatiota tekevien työntekijöiden palkkakustannukset. Palkka-avustuksella tuetaan 21 työntekijän palkkausta. Päätetyt avustussummat vaihtelevat 8 500 eurosta 125 400 euroon. Toiminta-avustuksiin kohdennettiin 29 500 euroa ja pienavustusten määräraha vuodelle 2021 on 81 500 euroa.

Kaupunginkanslia järjestää vuosittain kaikille avoimen info- ja keskustelutilaisuuden ennen asukasosallisuuden avustushaun avautumista. Asukastaloja ylläpitävät yhteisöt ovat myös verkostoituneet ja Facebook-palvelussa on Asukastilojen ja asukastoiminnan yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmässä on mukana kaupungin asukastalohenkilöstöä, standilutoiseja ja yhdyskuntatyöntekijöitä.

Lopuksi

Nykyinen asukastaloverkosto ei ole alueellisesti kattava ja kaupunkilaisten yhdenvertaisuus ei toteudu tässä kohdin kaikilta osin. Yhteisöt tekevät vuosittain aloitteita uusien talojen perustamiseksi tai uusien tilojen saamiseksi erityisesti niille alueille, joissa toimintaa ei ole ennestään.

Aloitteessa tunnistetaan hyvin nykyisten asukastilojen mahdollisuudet ja haavoittuvuudet: järjestöavustusten suuntaaminen oikeille toimijoille ja tahoille, erilaisten toimijoiden ylläpitämien asukastilojen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja tasapuolinen asuinalueiden alueellinen kehittäminen kuntalaisten osallisuuden lisäämisen näkökulmasta.

On tärkeää, että asukastalot ja -tilat Helsingissä suunnitellaan pitkällä aikajänteellä ja että asukastilaverkostoa tarkastellaan kokonaisuutena. Viitaten saatuihin lausuntoihin on tärkeää, että Helsingissä on tarjolla eri toimijoiden vastuulla olevia matalan kynnyksen asukastiloja ja koontumismahdollisuuksia tasapuolisesti.

Kaupungin ja yhteisöjen tilojen muodostama asukastalokokonaisuus selvitetään samalla kun kaupunki vuonna 2022 uudelleenorganisoi terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakokonaisuutta osana sosiaali- ja terveystuollon vuonna 2023 voimaan tulevan uudistuksen valmistelua.

08.11.2021

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Asiasta on saatu kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan, kaupunkiympäristölautakunnan ja sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnot. Vastaus on näiden lausuntojen mukainen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Titta Reunanen, vuorovaikutuspäällikkö, puhelin: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi
Veli-Matti Hurtig, Vuorovaikutussuunnittelija, puhelin: 040 5749710
veli-matti.hurtig(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 21.04.2021 Rantanen Tuomas Aloite asukastalojen kehittämiseksi – pilotteina Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäen uusi asukastalo

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 21.09.2021 § 490

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuutettu Tuomas Rantanen ehdottaa valtuustoaloitteessaan, että kaupunki laatii sekä kaupungin että järjestöjen ylläpitämiä asukastaloja koskevan kehitysohjelman, jossa selvitetään, miten asukastalojen toimintaa voitaisiin vahvistaa yhdistämällä erilaisia kaupungin omia ja järjestöjen tuottamia toimintoja sekä yksityisten toimijoiden tuottamia palveluita. Samalla ehdotetaan arvioitavan, miten asukastalot ovat saavutettavissa eri kaupunginosissa ja onko tässä korjattavia aukkoja. Piloteiksi aloitteessa nostetaan Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäkeen ehdotettu asukastalo.

Niin sanottuja asukastaloja on Helsingissä syntynyt kolmella eri tavalla. Uusien alueiden kaavoituksen yhteydessä on perustettu yhteiskerhotiloja yhdistämällä taloyhtiöiden pieniä kerhotiloja suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Näiden hallinta tapahtuu taloyhtiöiden omistaman palvelu- tai pysäköintiyhtiön kautta, jolloin alueen taloyhtiöt rahoittavat yhteiskerhotilojen ylläpitoa. Näitä on syntynyt muun muassa Arabianrantaan, Jätkäsaareen, Pikku Huopalahteen, Viikkiin ja Vuosaareen.

Asukkaat ryhtyivät perustamaan 1990-laman yhteydessä ja sen jälkeen tyhjiksi jääneisiin liiketiloihin asukastiloja. Tiloja operoivat järjestöt rahoittivat toimintaansa erilaisten hankkeiden ja kaupungin avustusten kautta. Näiden toimintamallit ja palvelut ovat hyvin vaihtelevia alueiden tarpeista riippuen vaihdellen harrastustiloista, työttömien toimintaan sekä lapsille ja nuorille suunnattuun toimintaan. Alun perin asukastalolla tarkoitettiin asukkaiden itsensä ylläpitämää asukastilaa. Nimi tuli asukastaloverkostosta, jolla pyrittiin 1990-luvun puolessa välissä lisäämään eri tiloja hallinnoivien toimijoiden tiedonvaihtoa.

Kaupunki sosiaalivirasto ryhtyi myös perustamaan asukastaloja 2000-luvulla eri puolille Helsinkiin tavoitteena edistää erityisryhmien hyvinvointia. Näitä on tällä hetkellä yhdeksän kappaletta.

Kaupunginkanslia avustaa järjestöjen ylläpitämiä tiloja yleisellä asukasosallisuuden yleis- ja toiminta-avustuksilla yhteensä noin miljoonalla eurolla. Rahaa myönnetään tilojen ylläpitoon ja vuokriin sekä palkkakustannuksiin. Avustettavana on noin 30 asukastilaa.

Myönnettyjä avustuksia vastaan kaupunki pyytää vuosittain selvitykset järjestöiltä avustusrahojen käytöstä. Selvitysten kysymyksiä ja analysointia kehittämällä on mahdollista tunnistaa hyviä, levitettäviä käytäntöjä.

Keskimäärin palkkakustannukset ovat menoista noin 70 %, tilakustannukset 20 % ja muut kustannukset alle 10 %. Yhteiskerhotiloissa tilakustannusten osuus putoaa pois, koska taloyhtiöt rahoittavat tilakustannuksia vastikkeittensa kautta. Joissakin kohteissa palvelut tuotetaan vapaaehtoisvoimin tai työllistetyillä henkilöillä, jolloin avustuksen tarve on vastaavasti pienempi.

Järjestöjen tiloihin liittyvät riskit kasvavat tilojen koon ja kustannusten myötä. Tällöin olisi perusteltua pohtia suosituksia avustettavien asukastilojen enimmäiskoolle ja kustannusrasitteelle. Asukastilojen asiakaskontaktien yksikkökustannukset vaihtelevat suuresti riippuen toiminnan kustannusrakenteesta.

Kaupunki hankkii palvelujen tuottamista varten tiloja kaupungin suoraan omistukseen, osakemuotoisesti tai vuokraamalla. Kaupunki luo-

puu toimitilastrategiansa mukaisesti niistä rakennuksista ja tiloista, joita se itse tarvitse palvelutoiminnassaan. Tiloista luopuminen on tapahtunut yleensä tarjouskilpailun kautta. Joissakin tapauksissa on käytetty arviokirjaa myytävän kohteen hinnan määrittelyssä, jos kohde on ollut perusteltua myydä siinä toimivalle organisaatiolle.

Parhaillaan käynnissä oleva sote-muutoksessa joudutaan tarkastelemaan myös sosiaali- ja terveystoimialan niitä toimintoja, joita sote-muutos ei koske. Näitä toimintoja tarkastellaan erikseen käsitteen ”hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut” alla. Uusi sote-hallinto käynnistyy 1.1.2023.

Aloitteessa on nostettu esille Asukastalo Ankkurin tila (Paasivaarankatu 6), jossa on yhdistykselle vuokrattu tilaa 485 m². Rakennuksen omistaa Helsingin kaupunki. Tiloissa on aiemmin toiminut nuorisotoimi. Tällä hetkellä rakennuksessa on tyhjänä 385 m².

Toisena kohteena on aloitteessa mainittu Kaksoisvahtituvan rakennus, joka kuuluu Pitäjänmäen asemanalueen suojeltuun rakennusryhmään. Maa-alue ja rakennukset ovat pääosin Spoki Oy:n omistuksessa. Kaksoisvahtituvan rakennuksen kerrosala 130 m² ja asuinhuoneistoala 90 m². Puurakenteinen rakennus on valmistunut 1900-luvun alussa ja vaatii kunnostusta. Alueella on vireillä asemakaavan muutosehdotus, jossa on osoitettu asuntokerrosalaa yhteensä noin 23 000 k-m². Kaksoisvahtituvan rakennukselle muodostetaan kaavamuutoksessa oma tontti. Se on merkitty kuulumaan asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialueeseen (AL/s), joka on kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti tai puistohistoriallisesti arvokas. Tontille saa sijoittaa monitoimikäyttötiloja ym. rakennuksien suojelutavoitteita tukevaa toimintaa.

Kaupunkiympäristölautakunta esittää, että kaupungin ollessa mukana hankkimassa tiloja asukkaiden ja järjestöjen käyttöön on syytä tarkastella vaihtoehtoisia ratkaisuja toteuttaa tarve ja vertailla näiden sopivuutta asukaskäyttöön tilojen saavutettavuuden, esteettömyyden, toiminnallisuuden ja taloudellisuuden näkökulmista. Tilaratkaisun arvioinnin yhteydessä on myös selvitettävä tiloja operoivan toimijan riskit ja avustustarve sisältäen toiminnan palkoista ja tiloista aiheutuvat kustannukset.

Lisäksi on syytä kehittää vuosittaista avustuksen saajien raportointitietojen analysointitapaa, jotta ns. asukastalojen parhaat käytännöt saadaan levitykseen ja käyttöön asukastalotoimintaa kehitettäessä yhdessä kaupungin ja asukkaiden kanssa.

Lautakunta esitti, että kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto teettää laajemman selvityksen

ja linjaa asukastilojen tarpeesta ja kattavuudesta, asukkaiden ja kaupungin toimintojen yhteensovittamisesta sekä toiminnan koordinoinnin organisoinnista kaupunkiorganisaatiossa Sote-uudistuksen tullessa voimaan. Selvitys ja linjaukset tehdään hyvissä ajoin samassa yhteydessä, kun muuta Sote-uudistuksen ulkopuolelle jäävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelujen organisointia ratkaistaan.

Käsittely

21.09.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lautakunta esittää, että kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto teettää laajemman selvityksen ja linjaa asukastilojen tarpeesta ja kattavuudesta, asukkaiden ja kaupungin toimintojen yhteensovittamisesta sekä toiminnan koordinoinnin organisoinnista kaupunkiorganisaatiossa Sote-uudistuksen tullessa voimaan. Selvitys ja linjaukset tehdään hyvissä ajoin samassa yhteydessä, kun muuta Sote-uudistuksen ulkopuolelle jäävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelujen organisointia ratkaistaan.

Tämä esitys korvaa lausunnossa kappaleen 16.

Kannattaja: Eveliina Heinäluoma

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Anni Sinnemäen vastaehdotuksen.

14.09.2021 Pöydälle

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Hannu Kurki, erityissuunnittelija: 310 36285
hannu.kurki(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 21.09.2021 § 150

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Valtuutettu Tuomas Rantanen ehdottaa valtuustoaloitteessaan, että kaupunki laatii sekä kaupungin että järjestöjen ylläpitämiä asukastaloja

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

koskevan kehitysohjelman, jossa selvitetään, miten asukastalojen toimintaa voitaisiin vahvistaa yhdistämällä erilaisia kaupungin omia ja järjestöjen tuottamia toimintoja sekä yksityisten toimijoiden tuottamia palveluita. Samalla ehdotetaan arvioitavan, miten asukastalot ovat saavutettavissa eri kaupunginosissa ja onko tässä korjattavia aukkoja. Piloiteiksi aloitteessa nostetaan Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäkeen ehdotettu asukastalo.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta näkee, että asukastalokokonaisuutta tulee selvittää ensisijaisesti osana sote-uudistuksen valmistelua. Lautakunta suosittelee, että asukastalotoimintaa kehitetään toimijakentän kanssa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että asukastaloja ja -tiloja on aloitteen mukaisesti tärkeää kehittää kohti monialaista ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Asukastalojen ja -tilojen kokonaisuuteen kuuluu kuitenkin laaja joukko erilaisia toimijoita. Kuten aloitteessa todetaan, kaupungin ylläpitämien asukastalojen lisäksi on asukastiloja, joiden toiminnasta vastaavat pääosin asukasjärjestöt ja jotka saavat yleensä toimintaansa tukea asukassosiallisuuteen tarkoitetuista määrärahoista. Toiminnan lähtökohdat ja resurssit ovat siis eri toimintamuodoissa erilaiset.

Kaupungin ylläpitämän asukastalotoiminnan järjestämistä selvitetään parhaillaan yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan kesken osana sote-uudistuksen valmistelua. Selvityksen tavoitteena on löytää kestävä malli asukastalotoiminnan sekä joidenkin muiden kolmannen sektorin rajapinnoilla olevien toimintojen järjestämiseen sote-uudistuksen jälkeen. Selvitys koskee myös mm. järjestöyhteistyötä sekä sosiaali- ja terveystoimialan järjestöavustuksia. Kaupungin asukastalotoiminnan tuleva kehittäminen on hyvä yhdistää sote-uudistuksen toimeenpanoon liittyviin uudistuksiin.

Kaupungin avustuksia saavien eli järjestöjen ylläpitämien asukastalojen ja -tilojen kokonaisuuden kehittäminen ja arvioiminen tulee tehdä yhteistyössä asukastiloja ylläpitävien toimijoiden kanssa, sillä kaupunki ei lähtökohtaisesti voi koordinoita tai ohjata kolmannen sektorin ylläpitämää toimintaa. Kaupungin avustamien asukastilojen kokonaisuuden kehittäminen on hyvä kytkeä kaupungin ylläpitämien asukastalojen kehittämiseen kuitenkin kaupungin ja järjestöjen ylläpitämien tilojen ominaispiirteet huomioiden. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta korostaa, että järjestövetoiset asukastilat syntyvät alueen asukkaiden aloitteesta ja tarpeesta ja niillä tulee olla mahdollisuus järjestää toiminta parhaaksi näkemällään tavalla. Kaupungin alueet ovat erilaisia ja eri alueiden asukkailla on erilaisia tarpeita, mikä tulee ottaa huomioon kehittämisessä. Toiminta on lisäksi pääsääntöisesti vapaaehtoistyöhön pohjau-

08.11.2021

tuvaa. Sekä kaupungin että järjestöjen ylläpitämien asukastilojen toiminnan keskiössä ovat osallisuus ja vertaistoiminta.

Kuten aloitteessa todetaan, monitahoinen toiminta lisää kansalaisten kohtaamista, hyödyntää tiloja tehokkaasti ja se voi myös vähentää toimijoiden tiloista maksaman vuokran osuutta. Molempien kokonaisuuksien kehittämisessä on myös tärkeää ottaa huomioon kunkin alueen tarpeet ja ominaispiirteet sekä muu palveluverkko.

Käsittely

21.09.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Shawn Huff: Poistetaan kolmannesta kappaleesta ensimmäisestä lauseesta alku.

"Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ei kannata erillistä kehittämissuunnitelmaa tai selvitystä asukastaloista vaan"

Uusi lause:

"Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta näkee, että asukastalokokonaisuutta tulee selvittää ensisijaisesti osana sote-uudistuksen valmistelua."

muotoillaan kolmannen kappaleen viimeinen lause uudelleen

"Lautakunta suosittelee, että asukastalotoimintaa kehitetään toimijakentän kanssa."

Kannattaja: Veronika Honkasalo

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi Shawn Huffin vastaehdotuksen yksimielisesti.

07.09.2021 Pöydälle

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Outi Sivonen, projektiasiantuntija, puhelin: 310 36887
outi.sivonen(a)hel.fi

Reetta Sariola, kehittämissuunnitelman päällikkö, puhelin: 310 32987
reetta.sariola(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 31.08.2021 § 169

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle valtuutettu Tuomas Rantasen ja 21 muun valtuutetun asukastalojen kehittämistä koskevasta valtuustoaloitteesta seuraavan lausunnon:

”Aloitteessa esitetään, että kaupunki laatii sekä kaupungin omia että järjestöjen asukastaloja koskevan kehitysohjelman, jossa selvitetään, miten niiden toimintaa voitaisiin vahvistaa yhdistämällä erilaisia kaupungin omia ja järjestöjen tuottamia toimintoja ja jopa yksityisten tahojen tuottamia palveluita. Samalla siinä arvioitaisiin, miten asukastalot ovat saavutettavissa eri kaupunginosissa ja onko tässä korjattavia aukkoja.

Aloitteessa on kuvattu kaupungin asukastalojen rinnalla toimivia noin 50:tä asukastilaa ja Herttoniemenrannassa sijaitsevaa tilaa, Asukastalo Ankkuria, sekä Pitäjänmäellä sijaitsevaa mahdollista asukastilaa Kaksoisvahtitupa-rakennusta, pilotteina asukastilojen kehittämiseksi. Kuten aloitteessa todetaan, asukastiloissa toiminnasta vastaavat pääosin asukasjärjestöt, jotka saavat yleensä toimintaansa tukea asukasosallisuuden tarkoitettuista määrärahoista.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että aloitteessa tunnistetaan hyvin nykyisten asukastilojen mahdollisuudet ja haavoittuvuudet: järjestöavustusten suuntaaminen oikeille toimijoille ja tahoille, erilaisten toimijoiden ylläpitämien asukastilojen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja tasapuolisen asuinalueiden alueellinen kehittäminen kuntalaisten osallisuuden lisäämisen näkökulmasta. On tärkeää, että asukastalot ja -tilat Helsingissä suunnitellaan pitkällä aikajänteellä. Sosiaali- ja terveystoimiala vastaa vielä tällä hetkellä kaupunkivetoisista asukastaloista. Muista asukastiloista vastaavat järjestöt ja vapaaehtoiset.

Asukastalojen toiminta painottuu kaupungin ja varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä tämä toiminta kuuluu julkisen vallan osalta ensisijaisesti kunnille. Helsingissä on luontevaa, että asukastalot kuuluvat kunnan varsinaiseen toimintaan eikä hyvinvointialueita vastaavaan toimintaan. Lautakunta esittää, että asukastalotoiminta selvitetään kokonaisuudessaan tästä lähtökohdasta ottaen huomioon kaupungin toimialojen tehtävät terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä sekä käyttäjien asema ja tarpeet.

Asukastilat Helsingin kaupungissa

Helsingissä on noin 50 järjestövetoista asukastilaa sekä niin sanottua kylmätilaa, joissa toiminta toteutetaan ilman työsuhteessa olevaa koordinoivaa henkilökuntaa. Järjestövetoisissa asukastiloissa kerätään

usein osallistumismaksuja ja materiaalikuluja toiminnan kattamiseksi. Niin sanotuilla kylmäasemilla toiminnan järjestäminen perustuu kunta-laisten ja alueen asukkaiden omaehtoiseen toimintaan. Kaupungin osuus toiminnan tukemiseen on lähinnä tilojen tarjoaminen ja/tai järjestöavustusten myöntäminen tilakustannuksiin, toimintaan ja tapahtumien järjestämiseen.

Järjestöjen toiminta tiloissa perustuu lähes poikkeuksetta vapaaehtoistyöhön. Vapaaehtoistyö täydentää parhaimmillaan palveluja, joihin kaupungin henkilöstöresurssit eivät riitä. Vapaaehtoistyön koordinoiminen haasteina ovat erilaisten toimijoiden ja erilaisista lähtökohdista toimivien järjestöjen, yhdistysten ja ryhmittymien systemaattinen ja pitkäjänteinen kehittäminen, koska erilaisia järjestötoimijoita on paljon. Lisäksi jatkuva uusien vapaaehtoisten toimijoiden saaminen, vapaaehtoisten motivointi ja toimintaan sitouttaminen tuovat omat haasteensa kehittämiselle ja koordinoinnille.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että aloitteessa ehdotettu kaupunkitasoinen uusi koordinointi ja synergiset toimintamallit asukastilojen tilankäytön tehostamiseksi voisivat edistää asukastilojen käytön jatkuvuutta, laajentaa osallisuusverkostoja ja tuoda mahdollisia uusia toimijoita mukaan aktiiviseen asukastalotoimintaan, esimerkiksi kahvila-toimintaan.

Asukastalot sosiaali- ja terveystoimialalla

Sosiaali- ja terveystoimiala vastaa yhdeksän asukastalon toiminnasta. Asukastalot sijaitsevat Etelä-, Pohjois- ja Itä-Helsingissä. Länsi-Helsingin asukastalolle ollaan etsimässä soveltuvia, saavutettavia ja esteettämiä tiloja yhdessä yhdyskuntatyön ja sosiaali- ja terveystoimialan tilapalvelujen sekä kaupunkiympäristön tilat-yksikön toimesta.

Sosiaali- ja terveystoimialan omissa asukastaloissa on palkattuna yksi vakituinen työntekijä, koordinaattori, ohjaamassa toimintaa ja opastamassa asukastalojen kävijöitä. Pääosin toiminta perustuu tämän lisäksi työllistettyjen, oppisopimuskoulutuksessa olevien sekä vapaaehtoisten työpanokseen vakituisten henkilökunnan ohjaamana (noin 5–12 henkilöä kerrallaan). Koska kussakin talossa on vain yksi vakituinen työntekijä kulloinkin tarjolla olevien työllistettävien määrä vaihdellen, on talojen toiminta haavoittuvaista. Asukastalot toimivat talopareina niin, että sijaistuksia ja resursseja voidaan jakaa isoilta taloilta pienemmille asukastaloille toiminnan turvaamiseksi aina kun mahdollista. Toimitilakustannukset maksetaan sosiaali- ja terveystoimialan kustannuksista. Ylläpidosta vastaa kaupunkiympäristön toimialan isännöinti.

Asukastalojen toiminnan tavoitteena on lisätä kaupunkilaisten osallisuutta ja hyvinvointia. Strategisina tavoitteina on muun muassa tavoit-

taa eri-ikäisiä ja -taustaisia kävijäryhmiä, vahvistaa julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ja tukea haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä (muun muassa kasvomaskien jako kuntalaisille, digituki ja hävikkiruoan jakaminen tai hävikkiruokailun järjestäminen) sekä mahdollistaa helsinkiläisten osallistumismahdollisuuksia ja -muotoja. Asukastalot toimivat kaupunkilaisten yhteisinä olohuoneina sekä tapahtuma- ja harrastuspaikkoina. Asukastaloihin jalkautuu työntekijöitä ja asiantuntijoita eri palveluista, kuten yhdyskuntatyöstä ja aikuissosiaalityöstä sekä seurakunnista. Asukastalotoiminnan nähdään vahvistavan hyvinvointia vähentämällä yksinäisyyttä, tuomalla rytmiä ja mielekästä tekemistä arkeen sekä avaamalla mahdollisuuksia toimia oman asuinalueensa ja luonnon hyväksi.

Sosiaali- ja terveystoimialan ylläpitämät asukastalot toimivat matalan kynnyksen periaatteella ja aktivoivat eri asuinalueiden asukkaita osallistumaan yhteiseen päivä- ja retkitoimintaan. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä asukkaiden, vapaaehtoisten ja muiden toimijoiden kanssa turvallisen tilan periaatteiden mukaisesti. Tilat ovat päihteettömiä ja savuttomia. Toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta sekä pääsääntöisesti maksutonta.

Iltaisin ja viikonloppuisin asukastalojen tilat ovat vuokratyössä yleishyödyllisille toimijoille esim. kuorotoiminnat, liikuntaryhmät, harrasterkerhot ja vertaistukiryhmät. Myös kuntalaisilla on mahdollisuus vuokrata edulliseen hintaan asukastalojen tiloja esimerkiksi omiin juhliinsa.

Tavoitteena tulevaisuudessa on lisätä järjestöyhteistyötä, jotta voidaan laajentaa asukastalojen aukioloaikoja sekä vastata nykyistä paremmin alueellisiin tarpeisiin. Alustavasti on jo löytynyt kaksi järjestötoimijaa, jotka voisivat tuottaa kahvilatoimintaa ja avointa olohuonetta lauantaisin. Lisäksi kahdessa asukastalossa tullaan kokeilemaa ilta-aukioloa syksyllä.

Yhdeksän talon kokemusten perusteella on havaittu, että järjestöjen mahdollisuus sitoutua asukastalojen toimintaan vaihtelee erityisesti sen perusteella, onko heidän toiminnassaan palkattua vakituista ammatillista henkilökuntaa vai ainoastaan vapaaehtoisia. Järjestöavustuksella voitaisiin edistää nykyistä vahvemmin järjestöjen halukkuutta tehdä yhteistyötä myös kaupunkivetoisten asukastalojen kanssa.

Asukastalotoiminnassa tarvitaan terveet ja toimivat tilat. Asukastaloille tullevat eri-ikäiset kuntalaiset viihtymään ja viettämään säännöllisesti aikaa päivittäin. Toiminta asettaa tiloille erityisvaatimuksia esimerkiksi keittiö- ja olohuonetoiminnan sekä yksilöllisen digiohjauksen mahdollistamiseksi. Henkilökunnalle tulee voida osoittaa toimivat taustatilat. Tilojen tulee olla esteettömät, alueellisesti saavutettavat sekä riittävän suu-

ret erilaisten toiminnallisten ryhmien toteuttamiseksi. Lisäksi tiloissa tulee olla hyvät ja varmat tietoliikenneyhteydet.

Hyvinvointialueratkaisun ollessa ajankohtainen on käyty alustavia neuvotteluja kaupunkivetoisen asukastalotoiminnan asemoitumisesta joko edelleen sosiaali- ja terveystoimialalle, kuten nykyisin, tai kaupungin toiselle toimialalle, kuten kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluihin. Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut ovat tottuneet järjestämään samankaltaista osallistavaa ja hyvinvointia edistävää toimintaa. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveystoimiala ei suunnittele uusien alueellisen asukastalojen perustamista sen jälkeen kun Länsi-Helsingin asukastalolle on löytynyt soveltuvat tilat.

Yksi haaste asukastalotyön kehittämisessä sosiaali- ja terveystoimessa on muiden palvelujen lakisääteisyys suhteessa asukastalotoiminnan erilaiseen luonteeseen asukkaita osallistavana. Asukastaloilla on voitu koronatilanteessa toteuttaa haavoittuvien ryhmien palveluja, kuten kasvomaski- ja ruokajakoa, sekä ajanvarauksellista digineuvontaa asioiden hoitamiseen ja digitaalisten palvelujen hyödyntämiseen.

Aloitteessa ehdotettiin kaupunkitasoista kehittämisohjelmaa, jossa vahvistetaan eri toimijoita asukastiloissa ja asukastaloissa sekä varmistetaan asukastilojen ja -talojen hyvä kattavuus ja saatavuus asukkaille. Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että on tärkeä erottaa sosiaali- ja terveystoimen asukastalojen operatiivinen johtaminen esitetystä kaupunkitasoisesta koordinaatiosta. Jos kehittämisohjelman laatimiseen päädyttäisiin, sen koordinoitavuuteen pitää kuitenkin olla kaupunkitasoisena - vaikkakin toimialojen yhteiskehittämisenä - jotta sillä saataisiin lisäarvoa erilaisille asukastoiminnoille vahvemman toimintaverkoston avulla kuntalaisten hyödyksi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Asukastalotoiminnassa vahvistetaan ja mahdollistetaan eri-ikäisen ja -taustaisten kaupunkilaisten osallisuutta ja hyvinvointia sekä maksuttomia osallistumismahdollisuuksia. Toiminta perustuu kumppanuuteen vapaaehtoisten, julkisten, järjestö- ja yksityisten toimijoiden kanssa. Lisäksi tuetaan haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, esimerkkeinä digituki, hävikkiruoka ja korona-aikainen kasvomaskien jako. Asukastalotoiminnalla on työllistävä vaikutus.”

Käsittely

31.08.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Kati Juva: Lisätään lausuntoon uusi kappale ennen otsikkoa "Asukastilat Helsingin kaupungissa": Lautakunta toteaa, että kaupunkivetoisten asukastalojen siirtämistä pois sosiaali- ja terveystoimialan alaisuudesta on hyvä selvittää ennen hyvinvointialueiden perustamista. Lautakunta suosittelee, että asukastalojen asemaa ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä pohtimaan perustetaan työryhmä kaupunginkanslian alaisuuteen. Työryhmässä tulisi olla kaupungin eri hallinnonalojen (erityisesti Sote ja Kuva) sekä järjestöjen ja mahdollisten yksityisten tahojen edustus. Työryhmän tulee luoda keinoja vahvistaa kaupungin omien ja järjestöjen ylläpitämien asukastalojen välistä koordinaatiota. Lautakunta pitää myös tärkeänä, että hyvinvointialueiden muodostamisen jälkeenkin asukastaloissa toteutetaan monipuolisesti matalan kynnyksen sosiaali- ja terveystalvueluita, kuten etsivää sosiaalityötä.

Kannattaja: jäsen Minna Lindgren

Vastaehdotus 2:

Jäsen Pentti Arajärvi: Lisätään lausuntoon uusi kappale ennen otsikkoa "Asukastilat Helsingin kaupungissa": Asukastalojen toiminta painottuu kaupungin ja varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä tämä toiminta kuuluu julkisen vallan osalta ensisijaisesti kunnille. Helsingissä on luontevaa, että asukastalot kuuluvat kunnan varsinaiseen toimintaan eikä hyvinvointialueita vastaavaan toimintaan. Lautakunta esittää, että asukastalotoiminta selvitetään kokonaisuudessaan tästä lähtökohdasta ottaen huomioon kaupungin toimialojen tehtävät terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä käyttäjien asema ja tarpeet.

Kannattaja: jäsen Sinikka Vepsä

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

Jäsen Kati Juvan vastaehdotus ja jäsen Pentti Arajärven vastaehdotus olivat toisilleen vastakkaiset. Niiden osalta äänestettiin ensin siitä, kummasta äänestetään esittelijän ehdotusta vastaan.

1 äänestys

JAA-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Kati Juva)

EI-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Pentti Arajärvi)

Jaa-äännet: 4

Samuel Adouchief, Kati Juva, Minna Lindgren, Oula Silvennoinen

08.11.2021

Asia/20

Ei-äännet: 9

Pentti Arajärvi, Eva Biaudet, Maaret Castrén, Laura Korpinen, Seija Muurinen, Matti Niiranen, Mikko Paunio, Daniel Sazonov, Sinikka Vepsä

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Jäsen Pentti Arajärven vastaehdotus voitti jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 9 - 4, joten siitä äänestettiin seuraavaksi esittelijän ehdotusta vastaan.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Pentti Arajärvi)

Jaa-äännet: 6

Maaret Castrén, Laura Korpinen, Seija Muurinen, Matti Niiranen, Mikko Paunio, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 7

Samuel Adouchief, Pentti Arajärvi, Eva Biaudet, Kati Juva, Minna Lindgren, Oula Silvennoinen, Sinikka Vepsä

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Pentti Arajärven vastaehdotuksen äänin 7 - 6.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta hyväksytyn vastaehdotuksen osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

17.08.2021 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 310 23178
leena.luhtasela(a)hel.fi

Sari Tuominen, idän aikuissosiaalityön päällikkö, puhelin: 310 46700
sari.tuominen(a)hel.fi

Kati Hynninen, toimitila-asiantuntija, puhelin: 310 46701
kati.hynninen(a)hel.fi